

การขออนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

1. ความหมาย

การขออนุญาตตามมาตรา 9 หมายถึง การขออนุญาตเข้าไปยึดถือครอบครอง และ/หรือนำทรัพยากรในที่ดินของรัฐ ซึ่งตนเองมิได้มีสิทธิครอบครองไปใช้โดยเสียค่าตอบแทนให้แก่รัฐ ใน 3 กรณี คือ

- (1) เข้าไปยึดถือ ครอบครอง รวมตลอดถึงการก่อสร้าง หรือเผาป่า
- (2) ด้วยประการใดให้เป็นการทำงาน หรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่หิน ที่กรวดหรือที่ทราย ในบริเวณที่รัฐมนตรีประกาศหวงห้ามในราชกิจจานุเบกษา หรือ
- (3) ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในดิน

2. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

1. ประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 9
2. กฎกระทรวงฉบับที่ 77 (พ.ศ.2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 ว่าด้วยการกำหนดให้หินทุกชนิดเป็นแรชนิดหินประดับ หรือแรชนิดหินอุตสาหกรรม
3. ประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2523 ว่าด้วยการกำหนดบริเวณที่หวงห้ามตามมาตรา 9(2) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
4. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2529 เรื่อง การพิจารณาขออนุญาตให้ระเบียบและย่อยหิน และเรื่องการพิจารณาอนุญาตให้ขุดตักลูกรังและหินผุ
5. คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 109/2538 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2538 เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
6. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0618/ว 1259 ลงวันที่ 19 มีนาคม 2539 เรื่อง การขออนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
7. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ส่วนที่ 3 ที่ มท 0718.1/ว 2573 ลงวันที่ 14 กันยายน 2542 เรื่อง การขอความเห็นของนายอำเภอเกี่ยวกับการขออนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
8. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2543
9. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนเกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบกิจการในที่ดินของรัฐ พ.ศ.2543

3. บริเวณที่รัฐมนตรีประกาศหวงห้าม

บริเวณที่รัฐมนตรีประกาศหวงห้าม ได้แก่ บริเวณดังต่อไปนี้ ทุกแห่ง ทุกจังหวัด

- (1) บริเวณที่เขารูปวงรี และบริเวณรอบที่เขารูปวงรี 40 เมตร
- (2) บริเวณแม่น้ำและลำคลอง
- (3) ที่ดินของรัฐ นอกจาก (1) และ (2) ซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง เฉพาะบริเวณที่เป็นที่หิน ที่กรวด หรือที่ทราย

4. พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการอนุญาตตามความในมาตรา 9

กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่ง ที่ 109/2538 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2538 แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการอนุญาตตามความในมาตรา 9 ดังนี้

1. อธิบดีกรมที่ดินเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่สำหรับการอนุญาตระเบิดและย่อยหิน การขุดตัดดินลูกรัง หรือหินผุ ในบริเวณที่เขหรือภูเขา และปริมาตรรอบที่เขหรือภูเขา 40 เมตร รัฐมนตรียังมีได้ประกาศกำหนดพื้นที่นั้นให้เป็นแหล่งหินปูน หรือดินลูกรัง หรือหินผุเพื่อการก่อสร้าง

2. ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตท้องที่จังหวัดสำหรับการอนุญาต ดังนี้

(1) การระเบิดและย่อยหิน การขุดตัดดินลูกรังหรือหินผุ ในบริเวณที่รัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดพื้นที่นั้น เป็นแหล่งหินปูนหรือดินลูกรัง หรือหินผุ เพื่อการก่อสร้าง และในพื้นที่นอกเขตเขาหรือภูเขา และปริมาตรรอบที่เขหรือภูเขา 10 เมตร

(2) การขุดหรือดูดทราย การเก็บหินลอย การทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดิน

(3) การเข้าไปยึดถือ ครอบครอง รวมตลอดถึงการก่อสร้างหรือเผ่าป่า

(4) การต่ออายุใบอนุญาต กรณีที่อธิบดีกรมที่ดิน หรือผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุญาตไว้ (หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท 0618/ว 7759 ลงวันที่ 27 มีนาคม 2538)

5. อำนาจหน้าที่ของกรมที่ดินในการอนุญาตตามมาตรา 9

ภายหลังที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 77 (พ.ศ.2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 กำหนดให้หินทุกชนิดเป็นแร่ชนิดหินประดับ หรือแร่ชนิดหินอุตสาหกรรมมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 16 มีนาคม 2539 ทำให้การประกอบกิจการเกี่ยวกับการผลิตหินเพื่อการก่อสร้างทั้งหมดตกอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 ภายใต้การกำกับดูแลของกรมทรัพยากรธรณี อำนาจหน้าที่ของกรมที่ดินในการอนุญาตตามมาตรา 9 คงเหลือเฉพาะการอนุญาตขุดดินลูกรัง หรือหินผุในบริเวณที่เขหรือภูเขา และปริมาตรรอบที่เขหรือภูเขา 40 เมตร เท่านั้น

ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้กำหนดความหมายของคำที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

1. “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาเรื่องราวขออนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

2. “คณะกรรมการประจำจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาเรื่องราวขออนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ประจำจังหวัด

3. “แหล่งหินหรือดินลูกรัง” หมายความว่า บริเวณที่ทางราชการกำหนดไว้เป็นพื้นที่ดำเนินการระเบิดและย่อยหิน หรือขุดดินลูกรัง

6. หลักเกณฑ์และวิธีการ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการขออนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินได้กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาต ตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2543 สรุปได้ดังนี้

1. การยื่นคำขอ และดำเนินการ

1.1 การยื่นคำขอ

(1) ให้ผู้ขอยื่นคำขอตามแบบ ทด. 64 พร้อมแผนที่สังเขปต่อนายอำเภอ หรือ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินตั้งอยู่ สำหรับท้องที่ ซึ่งรัฐมนตรียังไม่ได้ประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของนายอำเภอหรือ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2528 ส่วนในท้องที่อื่นให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา แล้วแต่กรณี

(2) แผนที่สังเขปตามข้อ (1) ต้องแสดงว่าในรัศมี 500 เมตร มีถาวรวัตถุหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือพืชพันธุ์ไม้ หรือทรัพยากรอันมีค่าอย่างใดบ้างหรือไม่

(3) กรณีพื้นที่ที่ขออนุญาตอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือป่าไม้ถาวร ตามมติคณะรัฐมนตรี ผู้ขอต้องแนบหลักฐานการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตป่าของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

1.2 การดำเนินการของอำเภอหรือกิ่งอำเภอ หรือสำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา

(1) ให้ตรวจคำขอและแผนที่ว่ามีรายการและจำนวนครบถ้วนหรือไม่ เมื่อไม่มีข้อบกพร่องให้ลงบัญชีรับทำการและคุมเรื่อง (ท.ด.14) หรือบัญชีรับทำการ (บ.ท.ด.2) แล้วแต่กรณี และให้จัดทำทะเบียนคุมเรื่อง

(2) เมื่อรับคำขอและลงบัญชีแล้ว ให้ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง วัตถุประสงค์ และเหตุผลที่ขออนุญาตโดยละเอียดตามแบบ ท.ด.66

(3) ให้นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือเจ้าพนักงานที่ดิน หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา หรือผู้ได้รับมอบหมายออกไปชั้นสูตรสอบสวน โดยใช้แบบ พิมพ์ ท.ด.67

(4) ให้ช่างรังวัดทำการรังวัดที่ดิน ถ้าอำเภอหรือกิ่งอำเภอไม่สามารถดำเนินการรังวัดได้ให้เสนอเรื่องไปจังหวัดเพื่อส่งเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดจัดช่างรังวัดออกไปทำการรังวัดเป็นกรณีพิเศษ

(5) ให้ผู้ขอมีหน้าที่ออกค่าใช้จ่ายนำทำการรังวัด และนำเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคไปทำการตรวจสอบพื้นที่ตามกำหนดวันนัดรังวัด

(6) การรังวัด และทำแผนที่ตามข้อ (3) ให้ปฏิบัติดังนี้

1) กรณีมีระวางแผนที่รูปถ่ายทางอากาศเพื่อออกโฉนดที่ดิน หรือระวางรูปถ่ายทางอากาศเพื่อออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3ก.) ให้ทำการรังวัดกำหนดตำแหน่งลงในรูปถ่ายทางอากาศและจำลองจากรูปแผนที่ดังกล่าวมาใช้ได้ แต่ต้องวัดระยะโดยรอบแปลงไว้ตรวจสอบและคำนวณเนื้อที่โดยวิธีคณิตศาสตร์หรือโดยมาตราส่วน

2) กรณีไม่มีระวางแผนที่รูปถ่ายทางอากาศและระวางรูปถ่ายทางอากาศตามข้อ 1) ให้ทำการรังวัดเฉพาะแปลง และคำนวณเนื้อที่โดยวิธีคณิตศาสตร์แสดงตำแหน่งถาวรวัตถุ

หรือสิ่งสำคัญอย่างอื่นในรัศมีห้าร้อยเมตร โดยระบุว่า ถาวรวัตถุหรือสิ่งสำคัญนั้นอยู่ห่างจากที่ดินที่ขออนุญาตเป็นระยะเท่าใด ให้ปรากฏในแผนที่ด้วย

3) ทุกมุมเขตที่ดินที่ขออนุญาต ให้ผู้ขอปักหลักคอนกรีตหรือหลักไม้แก่นให้มีความคงทนตลอดอายุการอนุญาต โดยให้ปักสูงจากพื้นที่ดินประมาณห้าสิบเซนติเมตร ทาสีแดงและให้เห็นได้ง่าย

กรณีมุมเขตที่ดินที่ขออนุญาตไม่อาจปักหลักได้ ให้ปักหลักพยานตามระเบียบโดยอนุโลม

4) ให้ช่างรังวัดลงที่หมายรูปแผนที่ที่ดินที่ขออนุญาตและเส้นทางที่ใช้ลำเลียงออกสู่ทางหลวงในแผนที่ภูมิประเทศ 1:50,000 และให้แสดงรายละเอียดในแผนที่ด้วย ดังนี้

ก. ชื่อ หมายเลขชุด และหมายเลขระวางแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1:50,000

ข. ตารางเส้นกริดและค่าพิกัดจากระบบ ยู ที เอ็ม (จากขอบระวางแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1:50,000)

ค. ที่ดินที่ตั้งอยู่หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด ในรัศมีห้าร้อยเมตรมีสิ่งปลูกสร้างถาวรวัตถุ วัด สำนักสงฆ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ปูนียสถาน ถ้ำ ทางสาธารณประโยชน์ หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะคล้ายคลึงกับที่กล่าว หรือไม่

ง. ห่างจากทางหลวงสายประธานเท่าใด

จ. อยู่ในพื้นที่ที่มีการจัดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพหรือไม่

ฉ. ลงลายมือชื่อผู้ขออนุญาตและช่างรังวัดรับรองว่า แผนที่นั้น ถูกต้องตรงกับความจริงและตรงกับความจริงตามคำขออนุญาต

(7) ในการออกไปชั้นสูตรสอบสวนยังที่ดินที่ขออนุญาต ให้เก็บตัวอย่างดินจากจุดต่าง ๆ ที่อาจมองเห็นได้ว่า มีลักษณะแตกต่างกันและอยู่ห่างกันตามสมควรภายในเขตที่ขออนุญาต รวมถึงจุดให้เจ้าหน้าที่ผู้ชั้นสูตรสอบสวนแสดงจุดที่เก็บดินให้ปรากฏในรูปแผนที่ และทำหลักฐานรับรองว่า เป็นดินที่เก็บจากจุดที่เก็บดินในรูปแผนที่นั้น ดินแต่ละจุดมีน้ำหนักไม่น้อยกว่าครึ่งกิโลกรัม แล้วบรรจุหีบห่อส่งให้กรมทรัพยากรธรณีตรวจวิเคราะห์ ถ้าเป็นกรณีการอนุญาตอยู่ในอำนาจของอธิบดีกรมที่ดินให้ระบุในหนังสือนำเสนอด้วยว่าขอให้กรมทรัพยากรธรณีแจ้งผลการตรวจวิเคราะห์ให้กรมที่ดินทราบโดยตรง

(8) เมื่อได้มีการชั้นสูตรสอบสวนแล้ว ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา ประกาศตามแบบ ท.ด.25 โดยเปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่ ที่ทำการกำนัน และบริเวณที่ดินที่ขออนุญาต มีกำหนดสามสิบวัน ไม่ว่าจะมิผู้คัดค้านหรือไม่ เมื่อครบกำหนดแล้วให้เสนอความเห็นพร้อมเหตุผลว่าสมควรจะอนุญาตหรือไม่ หรือสมควรจะอนุญาตภายในเขตกว้างยาวเนื้อที่เท่าใด พร้อมส่งเรื่องไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายในเจ็ดวัน

การดำเนินการของอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ และส่งจังหวัด ภายในเจ็ดสิบห้าวันนับแต่วันรับคำขอ

เอกสารเรื่องราวการขอและการดำเนินการ (ยกเว้นการเก็บตัวอย่างดิน) ให้จัดทำ สามสิบสองชุด

กรณีการอนุญาตอยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด เอกสารเรื่องราวการขอและการดำเนินการให้จัดทำสิบห้าชุด

เนื่องจากปัจจุบันมีราษฎรร้องเรียนเกี่ยวกับการได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ ตามมาตรา 9 เป็นจำนวนมาก คณะกรรมการพิจารณาเรื่องราวขออนุญาตประกอบกิจการตาม มาตรา 9 ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2539 เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2539 ให้เรื่องขออนุญาตตาม มาตรา 9 ผ่านความเห็นชอบขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นก่อนทุกราย (หนังสือ กระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0618/ว 1259 ลงวันที่ 19 มีนาคม 2539)

สำหรับท้องที่ที่มีการประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่นายอำเภอแล้ว คณะกรรมการ พิจารณาเรื่องราวขออนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา 9 ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2542 เมื่อ วันที่ 10 สิงหาคม 2542 ให้จังหวัดขอความเห็นนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่ง อำเภอในฐานะผู้ปกครองท้องที่ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 ด้วย (หนังสือกระทรวงมหาดไทย ส่วนที่สี่ ที่ มท 0718.1/ว 2573 ลงวันที่ 14 กันยายน 2542)

1.3 การดำเนินการของจังหวัด

(1) กรณีการอนุญาตอยู่ในอำนาจของอธิบดีกรมที่ดิน เมื่อจังหวัดได้รับเรื่องราว จากอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ หรือสำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา แล้วให้ ตรวจสอบ หากปรากฏว่า การดำเนินการถูกต้องตามระเบียบแล้วให้จังหวัดส่งเรื่องราวให้หน่วย ราชการที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคแห่งหนึ่งชุด เพื่อตรวจสอบแจ้งหน่วยเหนือและส่งเรื่องที่เหลือ ทั้งหมดพร้อมความเห็นไปกรมที่ดินภายในสิบห้าวัน

(2) กรณีการอนุญาตอยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อจังหวัดได้รับ เรื่องราวจากอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา และ ตรวจสอบแล้วเห็นว่า ได้ดำเนินการถูกต้องแล้ว ให้จังหวัดดำเนินการ ดังนี้

1) ประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ก. สำนักงานป่าไม้จังหวัด ว่าอยู่ในเขตป่าถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี หรือเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรืออยู่ในโครงการที่ ทางราชการป่าไม้จะกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ หรือในเขตที่ทางราชการป่าไม้สงวนหวงห้ามไว้ หรือไม่ และมีไม้มีค่าขึ้นอยู่มากน้อย เพียงใด

ข. หน่วยทหารในเขตพื้นที่ ว่าอยู่ในเขตที่มีความสำคัญกับทาง ยุทธศาสตร์ ประการใดบ้าง จะควรอนุญาตหรือไม่

ค. หน่วยศิลปากรเขตท้องที่ เพื่อทำการตรวจสอบก่อนว่า บริเวณที่ขอ อนุญาตมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ หรือเป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีความสำคัญในทาง ประวัติศาสตร์หรือไม่

ง.หน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามแต่จะเป็นสมควร เช่น แขวงการทาง
การประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ทำเป็นหนังสือและถ้าต้องส่งทางไปรษณีย์
ให้ส่งโดยลงทะเบียนตอบรับ และให้มีการเร่งรัดขอทราบผลทุกเดือน ถ้าหน่วยงานใดไม่เสนอ
ความเห็นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ขอให้พิจารณาถือว่าหน่วยงานนั้นให้
ความเห็นชอบ ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2529

2) เมื่อได้รับความเห็นจากหน่วยราชการตาม (1) หรือ (2) ครบถ้วน หรือเมื่อ
ครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันแล้ว ยังไม่ได้รับแจ้งให้นัดประชุมคณะกรรมการประจำจังหวัดเพื่อ
พิจารณาภายในสามสิบวัน การอนุญาตหรือไม่อนุญาตของจังหวัดจะต้องดำเนินการให้เสร็จภายใน
ยี่สิบวัน นับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ

(3) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุญาตแล้วให้แจ้งหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทราบ
ด้วย ในกรณีไม่อนุญาต ให้แจ้งให้ผู้ขอทราบ

1.4 การดำเนินการของกรมที่ดิน

(1) ให้ตรวจสอบการดำเนินการของอำเภอ หรือกิ่งอำเภอหรือสำนักงานที่ดิน
จังหวัด หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ หากมีข้อบกพร่องให้แจ้งจังหวัด
แก้ไขเพิ่มเติม

(2) ส่งเรื่องราวการขออนุญาตและการดำเนินการให้กรรมการคนละหนึ่งชุด
เพื่อทำการตรวจสอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานแล้วนำผลการตรวจสอบและความเห็นเสนอต่อ
คณะกรรมการในวันประชุม

(3) นัดประชุมคณะกรรมการ กำหนดวันนัดประชุมต้องห่างจากวันที่กรรมการ
ได้รับเรื่องราวเพื่อทำการตรวจสอบตาม (2) ไม่เกินหกสิบวัน

(4) การอนุญาตหรือไม่อนุญาตของกรมที่ดินต้องดำเนินการเสร็จภายในยี่สิบวัน
นับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ

(5) เมื่ออธิบดีกรมที่ดินได้อนุญาตแล้ว ให้แจ้งหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทราบ
ด้วยในกรณีไม่อนุญาตให้แจ้งให้ผู้ขอทราบ

2. หลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาต

2.1 ที่ดินที่จะอนุญาตต้องเป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

(1) ที่ดินซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง

(2) ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน หากการ
อนุญาตไม่ขัดต่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎร และสภาพตำบล รวมทั้งผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแล
รักษาตามกฎหมายไม่ขัดข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจาก
กระทรวงมหาดไทยแล้ว

(3) ที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐ หรือทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือปล่อย
ให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า จนตกเป็นของรัฐตามประมวลกฎหมายที่ดิน

2.2 การอนุญาตต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ผู้ขออนุญาตต้องเป็นบุคคลหรือนิติบุคคล สัญชาติไทย ประกอบกิจการด้วยตนเอง

(2) ไม่เป็นอันตรายต่อทรัพย์สินของแผ่นดินและของเอกชน ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

(3) จำนวนเนื้อที่ที่ขออนุญาตในจังหวัดหนึ่ง ๆ โดยผู้ขอจะขอกี่แห่งก็ตามเมื่อรวมเนื้อที่ทั้งหมดรายหนึ่ง ๆ ต้องไม่เกิน 10 ไร่ ถ้าผู้ขอรายใดเป็นคู่สมรสของผู้ขออีกรายหนึ่ง หรือของผู้ได้รับอนุญาต เนื้อที่ที่จะอนุญาตเมื่อรวมกันแล้วไม่ควรเกิน 10 ไร่

การขุดตักดินลูกรัง หรือหินผุ นอกจากจะพิจารณาหลักเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ที่ดินที่ขออนุญาตต้องไม่เป็นพื้นที่ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

(1) ที่ดินที่มีชั้นลูกรังและหินผุอยู่ใต้ผิวดินที่ระดับความลึกมากกว่าสี่สิบห้าเซนติเมตร

(2) พื้นที่ที่มีความลาดชันมากจนเป็นเหตุให้เกิดการพังทลายในบริเวณที่ขุดลูกรังและหินผุหรือบริเวณใกล้เคียง

(3) พื้นที่ที่มีสภาพป่าสมบูรณ์

(4) บริเวณที่มีสภาพที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทางโบราณคดี หรือทางศิลปกรรมและศาสนสถาน

(5) บริเวณที่มีความงามของธรรมชาติ

(6) แหล่งที่มีซากดึกดำบรรพ์ หรือโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่สำคัญ และหายาก

(7) สถานที่หรือบริเวณที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน

(8) บริเวณที่มีแร่ธาตุที่มีค่าในปริมาณที่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

(9) บริเวณที่อยู่ใกล้เส้นทางการคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำภายในระยะหนึ่งร้อยเมตร

(10) พืชพันธุ์ที่มีคุณค่าหรือหายาก

(11) แหล่งอาหารที่สำคัญของสัตว์ป่า

(12) แหล่งน้ำหรือคุณภาพน้ำ

(13) มีความลาดชันเกินร้อยละสามสิบห้า

3. การออกใบอนุญาต

3.1 กำหนดเวลาอนุญาต

การอนุญาต ให้อนุญาตตามกำหนดเวลาซึ่งสมควรกับกิจการที่กระทำภายในกำหนดไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันออกใบอนุญาต

3.2 การออกใบอนุญาต

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรอนุญาตให้ออกใบอนุญาตตามแบบ ท.ด.69 แล้วให้ผู้ได้รับอนุญาตลงชื่อรับทราบและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้หลังใบอนุญาต

3.3 เงื่อนไขในการอนุญาต

ผู้ได้รับอนุญาตต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังนี้

(1) ต้องไม่กระทำให้พื้นดินที่ได้รับอนุญาต หรือพื้นที่ซึ่งติดต่อยึดสภาพตามสมควร เช่น ขุดพื้นดินลึกจากพื้นดินทั่วไปเกินกว่า 5 เมตร

(2) ต้องไม่กระทำการอันเป็นการรบกวนบุคคลอื่น เช่น ไม่ทำให้เสียงดังเกินสมควร ทำกิจการในเวลาวิกาล หรือวาง หรือตั้งอุปกรณ์ในการทำ หรือวัตถุต่าง ๆ เป็นการกีดขวางแก่สาธารณชน

(3) จะโอนสิทธิให้แก่ผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่โอนให้ทายาท หรือตกทอดทางมรดก

(4) พนักงานเจ้าหน้าที่อาจกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ในการอนุญาตอีกก็ได้

4. การขอต่อใบอนุญาต

4.1 การยื่นคำขอและหลักฐาน

ผู้ได้รับอนุญาตที่ประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอตามแบบ ท.ด.61 พร้อมสำเนาแผนที่ที่ดินที่ได้รับอนุญาต และสำเนาใบอนุญาต จำนวน 32 ชุด

กรณีพื้นที่ที่ขออนุญาตอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือป่าถาวร ตามมติคณะรัฐมนตรี ผู้ขอจะต้องแนบหลักฐานการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตป่าของพนักงานเจ้าหน้าที่

4.2 ระยะเวลาในการยื่นคำขอ

ผู้ได้รับอนุญาตจะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ 240 วัน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นควรผ่อนผัน

4.3 การดำเนินการ

เมื่อรับคำขอแล้ว เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการดังนี้

(1) ลงบัญชีรับทำการและคุมเรื่อง

(2) ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายไปตรวจสอบบริเวณที่ขอต่ออายุใบอนุญาต และตรวจสอบว่า ในขณะนั้นพื้นที่ที่ขอต่ออายุใบอนุญาตอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 หรือชั้น 2 ตามมติคณะรัฐมนตรีหรือไม่ และพิจารณาว่าสมควรต่อใบอนุญาตหรือไม่ โดยไม่ต้องดำเนินการสอบสวนตามแบบ ท.ด.66 ชั้นสูตรสอบสวนตามแบบ ท.ด.67 และไม่ต้องประกาศตามแบบ ท.ด.25

(3) การไปตรวจสอบตาม (2) สำหรับการขุดตักดินลูกรังให้เก็บตัวอย่างดินจากจุดต่าง ๆ ที่อาจมองเห็นได้ว่า มีลักษณะแตกต่างกันและอยู่ห่างกันตามสมควรภายในเขตที่ขออนุญาตรวมสี่จุด ให้เจ้าหน้าที่ผู้ชั้นสูตรสอบสวนแสดงจุดที่เก็บดินให้ปรากฏในรูปแผนที่ และทำหลักฐานรับรองว่า เป็นดินที่เก็บจากจุดที่เก็บดินในรูปแผนที่นั้น ดินแต่ละจุดมีน้ำหนักไม่น้อยกว่าครึ่งกิโลกรัมแล้วบรรจุหีบห่อส่งให้กรมทรัพยากรธรณีตรวจวิเคราะห์ ถ้าเป็นกรณีการอนุญาตอยู่ในอำนาจของอธิบดีกรมที่ดินให้ระบุในหนังสือนำเสนอด้วยว่าขอให้กรมทรัพยากรธรณีแจ้งผลการตรวจวิเคราะห์ให้กรมที่ดินทราบโดยตรง

(4) กรณีการอนุญาตอยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อจังหวัดได้รับเรื่องราว

จากอำเภอหรือกิ่งอำเภอ หรือสำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา และตรวจสอบแล้วเห็นว่า ได้ดำเนินการถูกต้องแล้ว ให้จังหวัดดำเนินการดังนี้

1) ประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ก. สำนักงานป่าไม้จังหวัด เพื่อตรวจสอบว่า อยู่ในเขตป่าถาวร ตามมติคณะรัฐมนตรี หรือเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือเขตอุทยานแห่งชาติ หรือในเขตที่ทางราชการป่าไม้ไม่ได้สงวนหวงห้ามไว้ หรือไม่ และมีไม้มีค่าขึ้นอยู่มากน้อยเพียงใด

ข. หน่วยทหารในเขตพื้นที่ เพื่อตรวจสอบว่าอยู่ในเขตที่มีความสำคัญกับทางยุทธศาสตร์ประการใดบ้าง จะควรอนุญาตหรือไม่

ค. หน่วยศิลปากรเขตท้องที่ เพื่อทำการตรวจสอบก่อนว่าบริเวณที่ขออนุญาตมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ หรือเป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์หรือไม่

ง. หน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามแต่จะเป็นสมควรเช่น แขวง การทาง การประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ทำเป็นหนังสือและถ้าจะต้องส่งทางไปรษณีย์ ให้ส่งโดยลงทะเบียนตอบรับ และให้มีการเร่งรัดขอทราบผลทุกเดือน ถ้าหน่วยงานใดไม่เสนอความเห็น ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ขอให้พิจารณาถือว่าหน่วยงานนั้นให้ความเห็นชอบตามนิยมมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2529

2) เมื่อได้รับความเห็นจากหน่วยราชการตาม 1) ครบถ้วน หรือเมื่อครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันแล้ว ยังไม่ได้รับแจ้งให้นัดประชุมคณะกรรมการประจำจังหวัดเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวัน การอนุญาตหรือไม่อนุญาตของจังหวัดจะต้องดำเนินการให้เสร็จภายในยี่สิบวัน นับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ

3) เมื่ออธิบดีกรมที่ดินหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีได้อนุญาตแล้ว ให้แจ้งหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทราบด้วย ในกรณีไม่อนุญาตให้แจ้งให้ผู้ขอทราบ

5. การเพิกถอนใบอนุญาต

เมื่อใดก็ตาม ที่ผู้ได้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามข้อ 24 วรรคหนึ่ง และข้อ 25 หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่า หากผู้รับอนุญาตประกอบกิจการตามที่ได้รับอนุญาตต่อไป อาจเกิดอันตราย หรือความเสียหายร้ายแรงขึ้นได้ รวมทั้งการจัดทำข้อมูลรายงาน (แบบ สว.6) เท็จ อันส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม โดยรอบ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาเพิกถอนการอนุญาตทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนได้แล้วแต่จะเป็นสมควร

6. อัตราค่าตอบแทน

ผู้ได้รับอนุญาตตามมาตรา 9 ต้องเสียค่าตอบแทนตามมาตรา 9 ทวิ ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) เสียค่าตอบแทนให้แก่องค์การหารส่วนจังหวัด

(2) ค่าตอบแทนเสียเป็นรายปี

(3) ตามวิธีการและอัตราที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติจังหวัด แต่ไม่เกินอัตราตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายที่ดิน

ข้อบัญญัติจังหวัดเป็นเรื่องของสภาจังหวัด ที่จะประชุมออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการเรียกค่าตอบแทน และอัตราค่าตอบแทนที่จะเรียกเก็บ เช่น เรียกเก็บตามจำนวนเนื้อที่เป็นไร่ งาน วา ที่อนุญาต หรือเรียกเก็บตามปริมาณที่ผลิตทรัพยากรในที่ดินนั้นได้ เช่น เรียกเก็บเป็นลูกบาศก์เมตร ตามจำนวนของดินลูกรังที่ขุดขึ้นมา

บัญชีท้ายประมวลกฎหมายที่ดินมีดังนี้

(1) ค่าตอบแทนในการอนุญาตตามมาตรา 9 (1) ไร่ละ 1,000 บาท ต่อปี ในกรณีที่ขออนุญาตเข้าครอบครองที่ดินของรัฐ เข้ากั้นสร้างหรือเผ่าป่าในบริเวณที่ดินของรัฐ

(2) ตามมาตรา 9 (2) หรือ (3)

ก. การขุดหรือดูดทราย ลูกบาศก์เมตรละ 28 บาท

ข. การขุดดินหรือลูกรัง หรืออื่น ๆ ไร่ละ 10,000 บาทต่อปี หรือลูกบาศก์เมตรละ 10 บาท

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
การขออนุญาตตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

